

ZAKON O SPREMEMBAH ZAKONA O VREDNOTENJU IN PRIZNAVANJU IZOBRAŽEVANJA

BESEDILO ČLENOV

PREDLOG
(EVA: 2021-3330-0135)

1. člen

V Zakonu o vrednotenju in priznavanju izobraževanja (Uradni list RS, št. 87/11, 97/11 – popr. in 109/12) se 7. člen spremeni tako, da se glasi:

»(1) Za izdajo mnenja iz prejšnjega člena tega zakona lahko pri ENIC-NARIC centru zaprosi prosilec oziroma prosilka (v nadaljnjem besedilu: prosilec), ki je lahko imetnik listine o izobraževanju ali fizična ali pravna oseba, ki predloži soglasje imetnika listine o izobraževanju.

(2) Dokumentacijo, ki jo je treba priložiti vlogi, določi minister oziroma ministrica (v nadaljnjem besedilu: minister), pristojen za visoko šolstvo.

(3) Če ENIC-NARIC center presodi, da prosilec ni predložil dokumentacije, določene s pravilnikom, pozove prosilca k dopolnitvi vloge in določi rok za dopolnitev. Če prosilec vloge ne dopolni oziroma je ne dopolni v celoti, se vrednotenje z zaznamkom v zadevi zaključi.

(4) Če ENIC-NARIC center na podlagi popolne vloge prosilca ter drugih virov informacij ne more izdati mnenja, se postopek zaključi in prosilca seznaniti z razlogi.

(5) Ne glede na tretji odstavek 7. člena ENIC-NARIC center na podlagi predložene dokumentacije in drugih virov informacij presodi ali lahko popiše izobraževanje in poda informacijo o primerljivosti tujega izobraževalnega sistema s slovenskim izobraževalnim sistemom osebi z mednarodno zaščito oziroma prosilcu za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji, če iz razloga višje sile vloge ne more v celoti dopolniti.

(6) ENIC-NARIC center izda mnenje prosilcu v dveh mesecih od prejema popolne vloge ali od izteka roka za dopolnitev iz tretjega odstavka.

(7) Kadar se zahteva vrednotenje izobraževanja iz tretjega in četrtega odstavka 5. člena ali ko ne gre za izobraževanje, ki se izkazuje z listino o v celoti opravljenem izobraževanju, ENIC-NARIC center vrne dokumentacijo in prosilca z obvestilom seznaniti, da tovrstno izobraževanje ni predmet vrednotenja v skladu s tem zakonom.

(8) Kadar se zahteva vrednotenje izobraževanja, ki se izkazuje z listino o izobraževanju, ki je že bilo predmet vrednotenja, ENIC-NARIC center prosilca z obvestilom seznaniti, da izobraževanje ni predmet vrednotenja, razen v primeru, ko prosilec predloži nove informacije v smislu tretje, četrte, pete in šeste alineje 8. člena tega zakona.

(9) V postopku vrednotenja izobraževanja se dokumenti vročajo prosilcu priporočeno s povratnico ali v varni elektronski predal.

(10) Kadar se v mnenju ugotovi očitna pisna ali številčna napaka ali pomota, ENIC-NARIC center po uradni dolžnosti ali na predlog prosilca sam ustrezno popravi napako, tako da izda popravljeno, novo mnenje, s katerim nadomesti prejšnje.»

2. člen

19. člen se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Imetnik tuje listine o izobraževanju, ki si je pridobil **tuji strokovni ali znanstveni naslov oziroma tuji naziv višje strokovne izobrazbe (v nadaljevanju: tuji naslov)**, tega uporablja v Republiki Sloveniji v izvorni obliki v skladu s predpisi države izvora listine o izobraževanju oziroma v njegovi transkripciji. Tuji naslov se ne prevaja v slovenski jezik.

(2) Določbe iz prejšnjega odstavka se uporabljajo tudi za tuje poimenovanje stopnje izobraževanja ali izobraževalnega programa, ki se v državi izvora uporablja na podoben način kot **tuji naslov** v Republiki Sloveniji.

(3) Če se slovenski strokovni ali znanstveni naslov oziroma naziv višje strokovne izobrazbe, s katerim je skladno z Direktivo 2005/36/ES reguliran poklic v Republiki Sloveniji, zapiše enako tujemu naslovu, se tuji naslov navaja skupaj z navedbo države izvora listine o izobraževanju, prevedeno v slovenski jezik. Enako velja za okrajšavo tujega naslova.«

3. člen

20. člen se spremeni tako, da se glasi:

»(1) V postopku vrednotenja izobraževanja se v skladu s 3. členom Zakona o ratifikaciji Konvencije o odpravi potrebe legalizacije tujih javnih listin (Uradni list FLRJ – Mednarodne pogodbe, št. 10/62, v nadaljevanju konvencija) in Zakonom o overitvi listin v mednarodnem prometu (Uradni list RS, št. 64/01 in 9/17-ZOLMP) **ne zahteva legalizacije v skladu s konvencijo oziroma (nad)overovitev listin v skladu z ZOLMP.**

(2) V postopku vrednotenja izobraževanja se lahko preveri verodostojnost listine o izobraževanju pri izdajatelju listine o izobraževanju oziroma pristojnem organu države izvora listine o izobraževanju. V primeru preverjanja verodostojnosti se lahko zahteva legalizacija v skladu s konvencijo oziroma (nad)overovitev listin v skladu z ZOLMP.«

4. člen

21. člen se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Ob vložitvi vloge za vrednotenje izobraževanja prosilec plača stroške vrednotenja izobraževanja. Potrdilo o plačilu stroškov vrednotenja izobraževanja se priloži vlogi. Če prosilec ob vložitvi vloge ne predloži potrdila, se ga pozove, da ga predloži v petnajstih dneh od dneva prejema poziva. Višino stroškov določi minister, pristojen za visoko šolstvo.

(2) V primerih iz **sedmega** odstavka 7. člena se že plačani stroški ne vračajo.

(3) Za izdajo dopolnjenega ali spremenjenega mnenja iz **tretjega in sedmega** odstavka 9. člena tega zakona se ne plačajo dodatni stroški.

(4) Stroškov vrednotenja izobraževanja se ne zaračunava pravnim osebam javnega prava.

(5) Stroškov vrednotenja izobraževanja so oproščeni:

- prejemniki denarne socialne pomoči po predpisih, ki urejajo socialno varstvene prejemke,
- prejemniki varstvenega dodatka po predpisih, ki urejajo socialno varstvene prejemke,

- prejemniki nadomestila za invalidnost po predpisih, ki urejajo varstvo odraslih telesno in duševno prizadetih oseb,
- iskalci zaposlitve, ki se v skladu s predpisom, ki ureja trg dela, štejejo za brezposelne osebe,
- **osebe s priznano mednarodno zaščito in prosilci za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji in**
- **imetniki slovenskih listin o izobraževanju.**

(6) Status upravičenca iz prvih treh alinej prejšnjega odstavka se dokazuje s pravnomočno odločbo pristojnega organa, iz četrte alineje prejšnjega odstavka s potrdilom Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, da se oseba vodi v evidenci brezposelnih oseb, **ki ni starejše od 14 dni, status upravičenca iz pete alineje prejšnjega odstavka pa z dokazilom o statusu osebe s priznano mednarodno zaščito oziroma dokazilom o prosilcu za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji, ki ga izda ministrstvo, pristojno za notranje zadeve.**«

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

5. člen

Določbo 19. člena lahko uporablja tudi imetnik odločbe o priznavanju izobraževanja za namen zaposlovanja, izdano skladno z Zakonom o priznavanju in vrednotenja izobraževanja (Uradni list RS, št. 73/04 in 87/11).

6. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Obrazložitev

S predlogom sprememb Zakona o vrednotenju in priznavanju izobraževanja (Uradni list RS, št. 87/11, 97/11 – popr. in 109/12 – v nadaljevanju ZVPI) se ureja naslednja področja:

- **del postopka vrednotenja izobraževanja** v primerih:
 - prosilcev, ki v postopek **ne predložijo celotne zahtevane dokumentacije**,
 - ko na osnovi celotne dokumentacije in **vseh razpoložljivih virov informacij ni mogoče pripraviti mnenja** in
 - **oseb s priznano mednarodno zaščito in prosilcev za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji**, ki iz opravičljivih razlogov višje sile ne morejo predložiti celotne dokumentacije, pa je mogoče sestaviti sliko o opravljenem izobraževanju (sledenje priporočilom mednarodnih konvencij, Direktive 2021/1883/ES);
- **uporabe tujega naslova v Republiki Sloveniji**;
- **odpoved legalizaciji in (nad)overitvam** listin o izobraževanju v postopkih vrednotenja izobraževanja in določitev izjeme;
- **oprostitev plačila stroškov postopka** vrednotenja izobraževanja se razširja za osebe s priznano mednarodno zaščito in prosilce za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji ter za imetnike slovenskih listin o izobraževanju.

K 1. členu

V postopku vrednotenja izobraževanja mora prosilec skladno s Pravilnikom o obrazcih, dokumentaciji in stroških pri vrednotenju in priznavanju izobraževanja (Uradni list RS, št. 103/11, 91/15 in 90/20) vlogi priložiti vso zahtevano dokumentacijo. Sprememba odpravlja neustrezen zapis, saj izdaja mnenja zahteva predložitev vse zahtevane dokumentacije. Veljavni člen določa, da ENIC-NARIC center izda mnenje (v tistih elementih iz 8. člena, ki so razvidni iz vloge in predložene dokumentacije) tudi v primeru, ko v postopku kljub pozivu (tudi namerno) ni bila predložena celotna zahtevana dokumentacija (npr. listina o izobraževanju). V predlogu člena se v pozivu k dopolnitvi vloge navede, da se v primeru nepopolne ali neustrezno dopolnjene vloge postopek zaključi z zaznamkom v zadevi.

V določenih primerih ENIC-NARIC center na podlagi popolne vloge ter različnih drugih virov informacij: gradiva, ki ga hrani ENIC-NARIC center o šolskih sistemih, poizvedbe na izobraževalno institucijo, poizvedbe na druge pristojne organe v državi izvora izobraževanja ali izvajanja izobraževanja, korespondence z drugimi ENIC-NARIC centri ipd. ali v primeru nasprotujočih oziroma nezanesljivih informacij o določenem izobraževanju ne more zanesljivo ugotoviti potek izobraževanja, zato ne more izdati mnenja. V tem primeru se prosilca o vseh ugotovljenih dejstvih seznaniti in zaključiti postopek.

Zakon o ratifikaciji Konvencije o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v evropski regiji (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 14/99, v nadaljevanju Konvencija) in Izjava Odbora Konvencije o priznavanju kvalifikacij beguncem (Statement of the Committee of the Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European region on the recognition of the Qualifications held by refugees, displaced persons and persons in a refugee-like situation) opredeljujeta, da so se države pogodbenice zavezale, da ob upoštevanju svojega izobraževalnega sistema in ustavnih, zakonskih ter podzakonskih določb oblikujejo take postopke, da lahko kar se da pravično in hitro ocenijo, ali begunci, osebe s podobnim položajem in razseljene osebe izpolnjujejo ustrezne pogoje za sprejem ali nadaljevanje izobraževanja v visokem šolstvu ali za zaposlitev, tudi če kvalifikacij, pridobljenih v eni od pogodbenic, ni mogoče dokazati z dokumenti. Izkušnje ENIC-NARIC centra in tujih centrov kažejo, da begunci, razseljene osebe in osebe v podobni življenjski situaciji imajo praviloma s seboj dokumente o opravljenem izobraževanju. V tem primeru se izvede postopek po običajni poti, vendar brez preverjanja verodostojnosti listin v državi izvora.

Vključevanje v izobraževanje je v Republiki Sloveniji urejeno z Uredbo o načinih in pogojih za zagotavljanje pravic osebam z mednarodno zaščito (Uradni list RS, št. 27/17 in 173/21, v nadaljevanju Uredba).

Skladno z določbami konvencije se z novelo ZVPI v Republiki Sloveniji kot izjemo uvaja določbo, s katero organ vrednotenja izobraževanja osebi s priznano mednarodno zaščito ali prosilcu za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji, ki ne more predložiti s pravilnikom določene popolne dokumentacije, na osnovi predloženih dokazil popiše izobraževalno pot prosilca in poda informacijo o primerljivosti tujega izobraževalnega sistema s slovenskim izobraževalnim sistemom. Prosilec mora status osebe s priznano mednarodno zaščito ali status prosilca za mednarodno zaščito izkazati z dokazilom, ki ga izda ministrstvo, pristojno za notranje zadeve - Dovoljenje za stalno prebivanje - z opombo begunec/refugee oziroma dokazilom o statusu prosilca za mednarodno zaščito. Prosilec poda tudi izjavo o tem, zakaj ne more pridobiti zahtevanih dokumentov.

Gre za slovensko različico v mednarodnem prostoru uveljavljenega izraza »background paper«. Ta je v pomoč drugim institucijam pri identifikaciji izobraževalnega ozadja begunca oziroma osebe s podobnim položajem. Pogosto je tak dokument oziroma postopek osnova za izdajo European Qualifications Passport for Refugees (<https://oecd-opsi.org/innovations/qualifications-passport/>, <https://rm.coe.int/168070016d>).

Kadar pa oseba s priznano mednarodno zaščito ali prosilec za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji opravljenega izobraževanja ne more dokazati z dokumenti - jih nima ali pa so ta nezadostni do te mere, da izobraževanja ni mogoče niti popisati, ENIC-NARIC center postopek zaključi z zaznamkom v zadevi (ravna skladno s tretjim odstavkom 1. člena). Prosilec pa ima možnost uveljavljanja pravic za vključevanje v izobraževanje v skladu z Uredbo.

ENIC-NARIC center širi možnosti vročanja v luči razvoja digitalizacije postopkov. Predlog člena omogoča, da se lahko prosilcu, če je to mogoče in to želi, v postopku vrednotenja izobraževanja dokumenti vročajo elektronsko v varni elektronski predal. V nasprotnem primeru se dokumenti vročajo priporočeno s povratnico.

K 2. členu

Člen ureja uporabo tujih naslovov oziroma nazivov, pridobljenih na tujih visokošolskih zavodih in drugih višješolskih izobraževalnih institucijah na ozemlju Republike Slovenije. Določbe se uporabljajo tudi za tuje poimenovanje stopnje izobraževanja ali izobraževalnega programa, ki se v državi izvora uporablja na podoben način kot tuj naslov v Republiki Sloveniji, npr. Bachelor of Arts, PhD (v nadaljevanju: tuji naslov). Imetnik tuje listine o izobraževanju, ki si je pridobil tuji naslov že zdaj lahko le-tega uporablja v Republiki Sloveniji v izvorni obliki v skladu s predpisi države izvora listine o izobraževanju oziroma v njegovi transkripciji. Tuji naslov se ne prevaja v slovenski jezik. V primeru druge pisave (arabska, pismenke ipd.), se tuji naslov zapiše v transkripciji.

Predlog odpravlja zapis države za tujim naslovom. Navedeni predlog bo olajšal zapis tujega naslova, zlasti v primeru države z dolgim zapisom imena.

Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih (Uradni list RS, št. 61/06, 87/11 – ZVPI in 55/17) ureja strokovne in znanstvene naslove, ki se pridobijo na visokošolskih zavodih po javno veljavnih študijskih programih prve, druge in tretje stopnje v Republiki Sloveniji. Isti zakon ureja tudi nazive strokovne izobrazbe, ki se pridobijo v višjih strokovnih šolah po končanih javno veljavnih višješolskih študijskih programih v skladu z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 86/04 in 100/13). Zakonodaja ščiti slovenske strokovne in znanstvene naslove in nazive višje strokovne izobrazbe. Nekateri od teh so v Direktivi 2005/36/ES (Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij navedeni kot poimenovanja slovenskih poklicnih

kvalifikacij - <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/92fa2e60-d5a9-40e8-8847-524743fee76e/language-sl>.

Člen 54 prej navedene direktive določa: *Država članica gostiteljica brez poseganja v člen 7 in 52 zagotovi, da se zadevnim osebam (op.: osebam s priznano poklicno kvalifikacijo v drugi državi) podeli pravica do uporabe strokovnih in znanstvenih naslovov, podeljenih v državi članici izvora, in po možnosti okrajšav v jeziku te države članice. Država članica gostiteljica lahko zahteva, da temu naslovu sledi ime in naslov ustanove ali komisije, ki je naslov podelila.*

Če bi lahko prišlo do zamenjave strokovnega in znanstvenega naslova države članice izvora z naslovom v državi članici gostiteljici, ki v tej državi zahteva dodatno usposabljanje, ki ga oseba ni opravila, lahko država članica gostiteljica odredi, da mora oseba svoj strokovni ali znanstveni naslov iz države članice izvora uporabljati v ustrezni obliki, ki jo določi država članica gostiteljica.

Zato tudi predlog določbe, kadar se tuji naslov zapiše enako kot slovenski naslov oziroma naziv poklicne izobrazbe in se ta uporablja kot poimenovanje poklicne kvalifikacije določenega reguliranega poklica v Direktivi 2005/36/ES, se tuj naslov navaja skupaj z navedbo države izvora listine o izobraževanju, prevedeno v slovenski jezik. Seznam reguliranih poklicev v Republiki Sloveniji je objavljen na spletni strani: <https://spot.gov.si/sl/teme/seznam-reguliranih-poklicev/>.

Enako velja v primeru enakega zapisa okrajšave tujega naslova oziroma naziva strokovne izobrazbe – se okrajšavi tujega naslova doda poimenovanje države izvora listine o izobraževanju v slovenskem jeziku.

K 3. členu

Tuja javna listina se lahko uporablja v pravnem prometu v Republiki Sloveniji, če je ustrezno legalizirana. To pomeni, da pristojni organ države izvora listine potrdi pristnost žiga in podpisa na listini. Področje urejata Zakon o ratifikaciji Konvencije o odpravi potrebe legalizacije tujih javnih listin (Uradni list FLRJ – Mednarodne pogodbe, št. 10/62) in Zakon o overitvi listin v mednarodnem prometu (Uradni list RS, št. 64/01 in 9/17-ZOLMP). Področni zakon lahko določi, da se legalizacije in drugih (nad)overitev pristojnih organov ne potrebuje (žig Apostille oziroma overitev z nadoveritvami prisotnih organov). Predlog zakona ukinja obvezno legalizacijo oziroma (nad)overitev tujih listin o izobraževanje za potrebe vrednotenja izobraževanja.

V postopku vrednotenja izobraževanja se lahko preveri verodostojnost listine o izobraževanju pri izdajatelju listine o izobraževanju oziroma pristojnem organu države izvora listine o izobraževanju. V primeru preverjanja verodostojnosti predlog novele določa, da se lahko zahteva (nad)overitev listin v skladu z ZOLMP oziroma legalizacija. V postopkih vrednotenja izobraževanja praviloma legalizacija oziroma overitev tujih javnih listin ni potrebna, vendar se lahko zahteva v primeru dvoma v izvirnost listine oziroma v primerih listin iz določenih držav, kjer je legalizacija obvezni del javne listine. Podatki, ki jih ENIC-NARIC center prejme v postopku legalizacije oziroma (nad)overitev, so lahko eden od pomembnih elementov izvirnosti listine o izobraževanju.

K 4. členu

V drugem in tretjem odstavku se odpravlja nomotehnično pomanjkljivost veljavnega zakona.

Nova peta in šesta alineja dodajata dve skupini upravičencev za oprostitvev stroškov postopka vrednotenja izobraževanja.

Zakon o mednarodni zaščiti (Uradni list RS, št. 16/17 – uradno prečiščeno besedilo in 54/21) v tretjem odstavku 101. člena določa, da urad po določenimi pogoji Vlade Republike Slovenije, pristojen za oskrbo in integracijo migrantov (v nadaljevanju: urad) krije tudi stroške povezane s priznavanjem in

vrednotenjem izobraževanja v primerih, ko osebe s priznano mednarodno zaščito formalne izobrazbe ne morejo dokazati z dokumenti. Zato k obstoječim upravičencem za oprostitev stroškov vrednotenja izobraževanja predlog sprememb ZVPI dodaja še osebe s priznano mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji v delu stroškov postopka za oddajo vloge za vrednotenje izobraževanja, ki zdaj znaša 50 EUR. Upravičenci status dokazujejo z dokazilom, ki ga izda ministrstvo, pristojno za notranje zadeve - Dovoljenje za stalno prebivanje - z opombo begunec/refugee oziroma dokazilom o statusu prosilca za mednarodno zaščito. V primeru, da je vlagatelj vloge za vrednotenje izobraževanja pravna oseba javnega prava, npr. urad, stroškov postopka vrednotenja izobraževanja ni. Med upravičence, ki so oproščeni stroškov vrednotenja izobraževanja, predlagamo tudi prosilce za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji, upoštevajoč Konvencijo in pomoč osebam v situaciji, ki je podobna begunski.

Med upravičence za oprostitev stroškov postopka vrednotenja izobraževanja novela ZVPI določa tudi vse prosilce za vrednotenje izobraževanja, ki zaprosijo za mnenje o slovenski listini o izobraževanju, saj so trenutno izvzeti le prosilci v skladu z Zakonom o Slovenskem ogrodju kvalifikacij (Uradni list RS, št. 104/2015 - v nadaljevanju ZSOK). Z zakonom se v SOK umeščajo vse kvalifikacije, ki so pridobljene v Republiki Sloveniji in tiste, ki so bile pridobljene na ozemlju Republike Slovenije pred 25. junijem 1991. Z uveljavitvijo ZSOK se zapis ravni pridobljene kvalifikacije SOK, EOK (in EOVK za višješolske in visokošolske kvalifikacije) vpiše v vse javne listine o zaključku izobraževanja in njihove priloge, certifikate o NPK, potrdila o zaključenem programu za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje in potrdila o dodatnih kvalifikacijah. 25. člen ZSOK določa, da za javne listine o zaključku izobraževanja, ki so bile izdane pred uveljavitvijo tega zakona, lahko posameznik podatek o ravni SOK, EOK in EOVK brezplačno pridobi v postopku vrednotenja izobraževanja pri ENIC-NARIC centru. Ne glede na ZSOK, vrednotenje potrebujejo imetniki slovenskih listin tudi zaradi drugih razlogov, kot je pridobitev podatka o SOK. Najpogostejši razlogi so vprašanja delodajalcev v zvezi z izobrazbo, vprašanja v zvezi s pridobljeno slovensko izobrazbo v tujini, do česar lahko pride tudi zaradi pogostih sprememb obličnosti listin o izobraževanju, postopni uvedbi bolonjske strukture študija in uvedbi pojma ravni izobrazbe, in drugo.